

SDG Beyond Borders: เมื่อชายแดน...คือจุดเริ่มต้น

บันทึกการเดินทางของนักศึกษา ม.อ. ปัตตานี โครงการ SDGs + Mobility MaPs 2025

ภาพ 1 นักศึกษาออกเดินทางจากม.อ. ปัตตานี มุ่งหน้าสู่กรุงเทพมหานคร

▶ จุดเริ่มต้นของการเดินทาง

เช้าวันที่ 27 กรกฎาคม 2568 เวลา 7.30 น. ล้อรถตู้เล็กคันหนึ่งค่อย ๆ เคลื่อนออกจากประตูมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี แสงแดดยามเช้าสาดอาบถนน เงามองตึกเรียน และต้นไม้ริมทางค่อย ๆ เลื่อนผ่านสายตา

บนรถ มีนักศึกษาสาขาภาษาอังกฤษ คณะศึกษาศาสตร์ จำนวน 6 คน นั่งเรียงกันอยู่ท่ามกลางสัมภาระที่เต็มไปด้วยกระเป๋าเสื้อผ้า กระเป๋าโน้ตบุ๊ก ไอแพด และสิ่งของเล็ก ๆ ที่บรรจุความฝันไว้ข้างใน บางคนฝันชัดเจน บางคนยังเป็นเพียงภาพเลือนราง แต่ทุกคนมีจุดหมายเดียวกัน—สนามบินหาดใหญ่ เพื่อมุ่งหน้าขึ้นเหนือสู่กรุงเทพฯ

นี่คือก้าวแรกของการเดินทางไกลที่อาจเปลี่ยนชีวิตของพวกเขาบางคนไม่เคยออกนอกประเทศมาก่อน บางคนไม่แน่ใจว่าปลายทางจะพาไปพบเจออะไร

แต่สิ่งที่ทุกคนรู้ตรงกันคือ...นี่คือโอกาสที่ไม่ควรปล่อยให้หลุดมือ

เชื่อมโยงหัวใจที่ดอนเมือง

เช้าวันที่ 28 กรกฎาคม แสงเช้าอ่อน ๆ ส่องผ่านกระจกบานใหญ่ของสนามบินดอนเมือง นักศึกษาทั้ง 6 คนจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ได้พบกับคณะอาจารย์และนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยมหิดลเป็นครั้งแรก แม้พวกเขาจะมาจากต่างสถาบัน ต่างภูมิภาค ต่างสำเนียง และต่างพื้นเพความเชื่อ แต่รอยยิ้มและบทสนทนาเล็ก ๆ ที่เริ่มต้นอย่างเก๋ ๆ กัง ๆ กลับล้อ ๆ คล้อออกเป็นความรู้สึกอบอุ่นอย่างไม่ฝืนธรรมชาติ ราวกับทุกคนรู้จักกันมาก่อน

ต้องขอบคุณมหาวิทยาลัยมหิดลที่เปิดประตูแห่งโอกาส เชื้อเชิญให้คณะอาจารย์และนักศึกษาจากปลายด้ามขวานได้เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการอันทรงคุณค่านี้

หลังจากทักทายและทำความรู้จักกันเล็กน้อยทั้งคณะก็เริ่มต้นการเดินทางครั้งสำคัญ—จากดอนเมืองสู่กรุงจากร์ตา ประเทศอินโดนีเซีย ก่อนต่อรถบัสอีกหลายชั่วโมงเข้าสู่เมืองบันดุง เมืองที่โอบล้อมด้วยภูเขา มีอากาศสดชื่น และเปี่ยมด้วยชีวิตชีวาจากผู้คนหลากหลายวัฒนธรรม การก้าวออกจาก Comfort zone ในครั้งนี้ จึงไม่ใช่เพียงการเปลี่ยนสถานที่ หากแต่เป็นการเริ่มต้นเส้นทางแห่งความผูกพันและมีตรภาพ ซึ่งจะค่อย ๆ หล่อหลอมเป็นรากฐานสำคัญของการใช้ชีวิต และการเรียนรู้ร่วมกัน—ความทรงจำที่จะอยู่กับพวกเขาตลอดทั้งโครงการและอาจยาวนานกว่านั้น

ภาพ 2 นักศึกษาถ่ายภาพหมู่ครั้งแรกที่สนามบินก่อนเดินทางต่อบนรถบัสในกรุงจากร์ตา

ห้องเรียนข้ามชาติ

วันที่ 29 กรกฎาคม เป็นวันแรกที่พวกเขาได้สัมผัสห้องเรียนข้ามชาติอย่างเป็นทางการ ภายในอาคารเรียนของ Institut Teknologi Bandung (ITB) นักศึกษาจากไทยและอินโดนีเซียมารวมตัวกันอย่างคึกคัก เสียงพูดคุยผสมผสานกันเป็นภาษาที่หลากหลาย ภาษาอังกฤษที่เอื้อนเอ่ยออกมานั้น บางคำอาจไม่ชัด บางสำเนียงอาจฟังแปลกหู แต่สิ่งที่ชัดเจนที่สุดคือพลังของคนรุ่นใหม่ที่ยากเข้าใจโลกให้ลึกซึ้งกว่าเดิม

ช่วงเช้า พวกเขาได้เรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวคิด **“Sustainable Development Goals (SDGs)”** ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนต่างชาติ และที่สำคัญ—พวกเขาก้าวข้ามความกลัว กล้าก้าวขึ้นไปยืนหน้าห้องเพื่อแบ่งปันความคิดของตัวเอง กล้าเสนอไอเดียอย่างมั่นใจ และกล้าลอง แม้จะรู้ว่ามีโอกาสผิดพลาด เพราะในที่แห่งนี้ **“ทุกความผิดพลาดไม่ได้ถูกตัดสิน แต่ถูกมองว่าเป็นอีกหนึ่งก้าวของการเรียนรู้”**

ภาพ 3 นักศึกษารับฟังการบรรยายด้าน SDG ณ ITB

แต่ละช่วงของกิจกรรมในวันนั้น ไม่ได้เป็นเพียงการนั่งฟังอยู่เฉยๆ หากแต่เป็นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง นักศึกษาจาก ม.อ. ปัตตานี ได้ขึ้นเวทีแลกเปลี่ยนความคิดกับเพื่อนจาก ITB และมหาวิทยาลัยมหิดล ผ่านการนำเสนอแนวคิดและโครงการของตนเอง ท่ามกลางสายตาของคณาจารย์และผู้เชี่ยวชาญที่ตั้งใจฟัง และพร้อมให้ข้อคิดเห็นอย่างเปิดกว้าง

บางคนอาจรู้สึกประหม่า บางคนพูดติดขัด แต่สิ่งเหล่านี้ไม่ได้กลายเป็นข้อจำกัด ตรงกันข้าม มันกลับทำให้ที่แห่งนี้เป็น **“พื้นที่ปลอดภัย”** ที่ทุกคนกล้าทดลอง กล้าเติบโต และเรียนรู้ไปด้วยกัน

ภาคบ่าย บรรยากาศยังคงเต็มไปด้วยพลัง นักศึกษาทั้งไทยและต่างชาติได้ลงมือทำงานกลุ่มอย่างจริงจัง ตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม การออกแบบแนวทางแก้ไข ไปจนถึงการระดมสมองเพื่อหาคำตอบที่เชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ในบริบทของชุมชนจริง

ในห้องเรียนที่ไม่มีคำว่า “ถูก” หรือ “ผิด” ความคิดที่แตกต่างจึงไม่ใช่อุปสรรค หากแต่เป็นของขวัญที่ช่วยขยายมุมมองของกันและกัน

ช่วงการนำเสนอ นักศึกษาจาก ม.อ. ปัตตานี ได้นำเสนอ 2 โครงการจากจังหวัดปัตตานี ได้แก่

- โครงการแปรรูปขยะอาหารจากโรงอาหารเป็นผลิตภัณฑ์ไส้ยุง
- โครงการใช้หนอนแมลงวันลาย (Black Soldier Fly) จัดการขยะอินทรีย์เพื่อผลิตปุ๋ยและอาหารสัตว์

ทั้งสองแนวคิดสะท้อนวิธีคิดแบบ Waste-to-Value ที่เรียบง่ายแต่ทรงพลัง และที่สำคัญ—ไม่ได้เกิดจากตัวหนังสือในตำรา หากแต่มาจากการฟังเสียงชุมชน เข้าใจโลก และกล้าที่จะคิดและลงมือทำ

ภาพ 4 นักศึกษานำเสนอโครงการ SDG และร่วมแลกเปลี่ยนมุมมองกับเพื่อนต่างวัฒนธรรม

▶ ฟังเสียงชุมชน Lebak Siliwangi

วันที่ 30 กรกฎาคม นักศึกษาได้ลงพื้นที่ชุมชน Lebak Siliwangi ย่านเล็ก ๆ ที่เต็มไปด้วยชีวิต วิถีชุมชน และเรื่องเล่าที่ซ่อนอยู่ตามมุมถนน พวกเขาไม่ได้มาที่นี่ในฐานะผู้เชี่ยวชาญ หรือคนที่มีคำตอบสำเร็จรูป หากแต่มาในฐานะ **“ผู้ฟัง” “ผู้สังเกต”** และ **“ผู้เรียนรู้”**

ช่วงเช้า เป็นเวลาของการนั่งพูดคุยกับชาวบ้าน ถ้ามองไปถึงวิถีชีวิต ความท้าทายที่ต้องเผชิญ และความหวังเล็ก ๆ ของผู้คนในย่านนี้ ทุกคำตอบที่ได้รับ ไม่ได้มาจากบทสัมภาษณ์ในตำรา แต่มาจากบทสนทนาที่เรียบง่ายและจริงใจ ภาคบ่าย แต่ละกลุ่มเลือกเส้นทางของตัวเองเพื่อออกสำรวจเมือง

- บางกลุ่มเดินเสียบแม่น้ำ มองเรือเล็กและต้นไม้ที่ทอดเงาลงบนผืนน้ำ
- บางกลุ่มลัดเลาะไปตามตรอกซอยที่ประดับด้วยภาพวาดและงานศิลปะท้องถิ่น
- บางกลุ่มเลือกเก็บภาพต้นไม้ใหญ่ หรือบ้านไม้เก่าแก่ที่แม้จะเซียบสงบ แต่กลับเต็มไปด้วยเสน่ห์เฉพาะตัว

การเดินทางสำรวจครั้งนี้เต็มไปด้วยรอยยิ้ม การชี้ชวน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และความตื่นตัวเล็ก ๆ เมื่อได้พบสิ่งที่ไม่เคยสังเกตมาก่อน มันไม่ใช่เพียงการ **“เดินดูเมือง”** แต่เป็นการฝึกทั้งสายตาและหัวใจให้เปิดรับ **“ความงามในความเรียบง่าย”**—ที่ครั้งหนึ่งอาจเคยมองข้ามไป

ภาพ 5 นักศึกษาลงพื้นที่สำรวจวิถีชุมชน

▶ เก็บเกี่ยวบทเรียนและเตรียมก้าวต่อ

เช้าวันที่ 31 กรกฎาคม แสงแดดอุ่นส่องลอดผ่านหน้าต่างรถบัส นักศึกษาไทยทั้งจากมหาวิทยาลัยมหิดลและมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี เริ่มต้นวันด้วยการลงพื้นที่จริง เก็บข้อมูลประกอบโครงการของตนเอง พวกเขาเดินท่ามกลางเสียงพูดคุยของชาวบ้าน สัมภาษณ์ที่ด้วยสายตาและหัวใจ เปิดสมุดบันทึกจดทุกคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ และหยุดมองธรรมชาติรอบตัว—ป่าเขียว แม่น้ำ และทิวทัศน์ที่บอกเล่าเรื่องราวของชุมชนได้ดีกว่าหนังสือเล่มใด

วันถัดมา พวกเขาเก็บกระเป๋า เตรียมอำลาเมืองบันดุง รถบัสเคลื่อนตัวไปตามถนนที่คดเคี้ยว ทอดสายตาผ่านภูเขาสูงและทุ่งกว้าง สีเขียวของต้นไม้สลับกับสีส้มของหลังคาบ้าน ช่วงเวลาหลายชั่วโมงบนรถเต็มไปด้วยเสียงหัวเราะ การแลกเปลี่ยนความคิด และบางครั้งก็เขยิบลงเมื่อใครบางคนกำลังครุ่นคิดถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้มาตลอดหลายวัน วันที่ 2 สิงหาคม ในกรุงจาการ์ตา นักศึกษานั่งล้อมวงกับอาจารย์ที่ปรึกษา เสียงปาฐกถาขีดเขียนลงบนกระดานผสมกับเสียงหัวเราะเมื่อมีไอเดียใหม่ผุดขึ้นมา พวกเขานำข้อมูลจากการลงพื้นที่มาจัดระเบียบ เตรียมพร้อมสำหรับการนำเสนอขั้นสุดท้าย จากนั้นทุกคนได้พูดคุยสะท้อนสิ่งที่ตนเองได้รับ—ทั้งการฟังอย่างตั้งใจ การทำงานร่วมกับคนต่างวัฒนธรรม และการมองปัญหาผ่านสายตาที่เชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

สามวันนี้อาจเป็นเพียงช่วงเวลาสั้น ๆ ก่อนจบภารกิจ แต่กลับเป็นเหมือนการต่อชิ้นส่วนจิ๊กซอว์ให้สมบูรณ์—ภาพใหญ่ของการเรียนรู้ที่เกิดจากการลงมือทำ การฟังเสียงผู้อื่น และการมองโลกด้วยหัวใจที่เปิดกว้าง

ภาพ 6 บรรยากาศการลงพื้นที่เก็บข้อมูลประกอบโครงการ

ภาพ 7 นักศึกษาร่วมหารือและสะท้อนประสบการณ์กับที่ปรึกษาโครงการ

▶ จากอินโดนีเซียสู่เวทีโลก

วันที่ 4 สิงหาคม เมื่อภารกิจการเรียนรู้ในประเทศอินโดนีเซียสิ้นสุดลง นักศึกษากลับถึงประเทศไทย ในวันที่ 3 สิงหาคม พร้อมกระเป๋าที่เต็มไปด้วยของฝากเล็ก ๆ น้อย ๆ และหัวใจที่เต็มเปี่ยมด้วยเรื่องราว ประสบการณ์ และมีรูปภาพที่ไม่มีอยู่ในบทเรียนใด ๆ

แต่เพียงวันถัดมา พวกเขาก็ต้องก้าวเข้าสู่บทใหม่กับเวทีใหม่ที่ใหญ่กว่าเดิม และมีผู้คนจากหลากหลายประเทศรอฟัง นั่นคือ The CUPT-CRISU Webinar 2025 เวทีแลกเปลี่ยนแนวคิดด้านความยั่งยืนระดับนานาชาติ โดยจัดขึ้นในรูปแบบออนไลน์ เชื่อมโยงมหาวิทยาลัยในเครือข่ายจากทั้งไทยและต่างประเทศ

แม้จะเปลี่ยนจากห้องเรียนจริงใน Institut Teknologi Bandung สู่หน้าจอคอมพิวเตอร์ แต่พลังของการแลกเปลี่ยนยังคงเดิม ในห้องประชุมเสมือนจริงนี้ มีทั้งอาจารย์ นักวิจัย ผู้เชี่ยวชาญ และนักศึกษา จากหลากหลายภูมิภาคมาพูดคุยกันอย่างเท่าเทียม

ในงานนี้

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บดินทร์ เวลาเตะ ได้รับเชิญเป็นวิทยากรบรรยายในหัวข้อ “Bridging Sustainability: Integrating ESG into Thai and Indonesian Higher Education” ถ่ายทอดมุมมองและประสบการณ์เชื่อมโยงความยั่งยืนเข้ากับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในสองประเทศ
- นางสาวกุลวานีย์ ไต้ะอิสอ ตัวแทนนักศึกษาจาก ม.อ. ปัตตานี ได้รับเกียรติขึ้นเวทีในหัวข้อ “From Plate to Planet: The Waste Reality” ถ่ายทอดประสบการณ์โครงการจัดการขยะอาหารจากมุมมองของนักศึกษาที่ได้ลงพื้นที่จริงในปัตตานี

จากการเดินทางออกชอยแควบ ๆ ในชุมชน Lebak Siliwangi เพื่อฟังเสียงผู้คน สู่การพูดบนเวทีเสมือนจริงที่มีผู้ฟังจากทั่วโลก การเดินทางครั้งนี้พิสูจน์ให้เห็นว่า ความรู้ มิตรภาพ และแรงบันดาลใจที่สั่งสมระหว่างทาง สามารถพาพวกเขาก้าวข้ามพรมแดนทางภูมิศาสตร์และความแตกต่างทางวัฒนธรรม ไปสู่การเป็น **“ผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง”** ในเวทีโลกได้อย่างแท้จริง

ภาพ 8 การนำเสนองานประชุม The CUPT-CRISU Webinar 2025

จากเวทีเล็ก ๆ ในชุมชน สู่เวทีวิชาการระดับนานาชาติ—เสียงของนักศึกษาเริ่มขยายออกไปไกลกว่าห้องเรียน โครงการที่เคยเป็นเพียงแนวคิดของกลุ่มนักศึกษากลุ่มเล็ก ๆ บัดนี้ได้กลายเป็นบทสนทนาสำคัญในวงการการศึกษา ความเปลี่ยนแปลงมักเริ่มจากจุดเล็ก ๆ เสมอ แต่เมื่อได้รับโอกาสความเชื่อมั่น และพื้นที่ในการแสดงออก เสียงนั้นก็สามารถเดินทางไกลกว่าที่ใครคาดคิด **เพราะบางครั้ง สิ่งที่มีค่าที่สุดที่การศึกษาให้เรา อาจไม่ใช่เพียงใบปริญญา ...แต่คือ “เสียง” ที่เราไม่เคยกลัวที่จะเปล่งออกมา—จนถึงวันที่เราตระหนักได้ว่าทุกถ้อยคำของเราล้วนมีความหมาย :**

...การเข้าร่วมโครงการที่อินโดนีเซียครั้งนี้ทำให้ผมตระหนักว่า SDGs ไม่ได้จำกัดอยู่แค่เรื่องสิ่งแวดล้อม แต่ยังเชื่อมโยงกับทุกแง่มุมในชีวิตเรา ในฐานะคนรุ่นใหม่ ผมเชื่อว่าทุกคนควรมีบทบาทในการขับเคลื่อนสังคมให้ดีขึ้น และในฐานะว่าที่ครู ผมมุ่งหวังจะนำความรู้และแรงบันดาลใจครั้งนี้ไปปลูกฝังให้กับนักเรียนของผมในอนาคตครับ—**นายมุฮัมมัดชาриф มะยูโซะ นักศึกษาผู้ร่วมโครงการ**

...การเข้าร่วมโครงการครั้งนี้ทำให้หนูได้เรียนรู้ว่าการใช้ SDGs เป็นส่วนหนึ่งในการจัดการดูแลสังคมทำให้เกิดผลดีมากแค่ไหน...ทั้งนี้จะเป็นไปไม่ได้เลยหากขาดความร่วมมือกันของสถาบันการศึกษา ชุมชน และรัฐบาลเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้คนในหมู่บ้าน สิ่งนี้เองเป็นตัวอย่งทำให้หนูเห็นว่าเราสามารถพัฒนาบ้านเราได้เช่นกัน โดยสิ่งที่เราต้องมีสกัดจากสิ่งที่หนูได้เรียนรู้จากอินโดนีเซียคือ ความพยายาม ความต่อเนื่อง และความเข้าอกเข้าใจ—**นางสาวกุลวานีย์ ไต้ฮิซอ นักศึกษาผู้ร่วมโครงการ**

...การเปลี่ยนแปลงนั้นเริ่มจากตัวเรา คนในชุมชนที่หนูได้พบเจอ พวกเขาไม่ได้รอให้ใครมาบอกหรือสั่ง แต่เลือกที่จะเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง... เมื่อคนหลายคนเริ่มทำกิจกรรมร่วมกัน จึงเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ใหญ่ขึ้นได้ สิ่งเล็ก ๆ ที่เรากำในทุกวันสามารถเป็นแรงขับเคลื่อนโลกให้ได้ดีเหมือนกัน—**นางสาวยามิละ อามิง นักศึกษาผู้ร่วมโครงการ**

...การเดินทางไปอินโดนีเซียครั้งนี้ ไม่ได้เป็นเพียงแค่การเยือนต่างแดน แต่เป็นการเปิดมุมมองใหม่เกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ไม่จำเป็นต้องเริ่มจากนโยบายที่ยิ่งใหญ่ แต่สามารถเริ่มได้จากสิ่งเล็ก ๆ ซึ่งประสบการณ์นี้ทำให้หนูตระหนักว่าเป้าหมายทั้ง 17 ข้อไม่ใช่เรื่องไกลตัวหรือเป็นหน้าที่ของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง แต่เป็นหน้าที่ร่วมกันของเราทุกคน—**นางสาวนิษะดา หนิเช็ง นักศึกษาผู้ร่วมโครงการ**

...การเดินทางไปประเทศอินโดนีเซียในครั้งนี้ ทำให้ดิฉันกล้าฝันถึงโลกที่ดีกว่าเดิม เพราะตลอดระยะเวลาที่อยู่ที่นั่น ดิฉันได้อยู่ท่ามกลางผู้คนตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อม และมุ่งมั่นพัฒนาโครงการเพื่อความยั่งยืน—**นางสาวนุรีซัน มีชายะลง นักศึกษาผู้ร่วมโครงการ**

...จากการได้เห็นตัวอย่างของชุมชนที่มีระบบจัดการภายในที่เข้มแข็ง และมีความร่วมมือกันอย่างต่อเนื่องระหว่างภาคการศึกษา ชุมชน และภาครัฐ ผมตระหนักว่า หากเรามีความพยายาม ความต่อเนื่อง และความเข้าอกเข้าใจต่อปัญหาในชุมชนของเราเองเราก็สามารถพัฒนาท้องถิ่นและสังคมมหาวิทยาลัยของเราให้ยั่งยืนและน่าอยู่ได้เช่นเดียวกัน—**นายอนุพงศ์ มณีโชติ นักศึกษาผู้ร่วมโครงการ**

การเดินทางของนักศึกษาทั้ง 6 คนจากปลายด้ามขวานในครั้งนี่ แม้จะกินเวลาเพียงไม่กี่วัน แต่สิ่งที่พวกเขาได้รับกลับเป็นบทเรียนที่ไม่มีอยู่ในตำราเรียนใด ๆ พวกเขาได้เรียนรู้ว่าการเปลี่ยนแปลงเริ่มต้นจากการ “เปิดใจฟัง” ก่อนจะคิดแก้ปัญหาให้ใคร ได้เห็นความงดงามในสิ่งเล็ก ๆ ที่เคยมองข้าม และได้เข้าใจว่า **“ความยั่งยืนไม่ได้เกิดจากการไปให้ไกลที่สุด แต่เกิดจากการมองให้ลึกที่สุด”**

นอกจากนี้ ประสบการณ์ที่ได้รับจากการเดินทางในครั้งนี่ส่งผลให้พวกเขาทุกคนได้เรียนรู้ว่า... ชายแดน... สำหรับใครหลายคนอาจเป็นเพียงเส้นแบ่ง...แต่สำหรับพวกเขา ชายแดนคือจุดเริ่มต้นของการเดินทางที่ทำให้พวกเขาเห็นโลกกว้างขึ้น เข้าใจผู้อื่นและตัวเองมากขึ้น และค้นพบว่า...**“การเปลี่ยนแปลงที่ยิ่งใหญ่...เริ่มต้นได้จากคนธรรมดาที่กล้าก้าวออกจากที่เดิม”**

แม้จะเป็นเพียงนักศึกษากลุ่มเล็ก ๆ จากมหาวิทยาลัยชายแดนใต้ แต่พลังของการกล้าคิด กล้าลงมือทำ และกล้าที่จะฟัง ทำให้เรื่องราวของพวกเขาเดินทางออกไปไกลกว่าที่คิด—และบางที สิ่งนี้เองอาจเป็นนิยามหนึ่งของ “การศึกษาเพื่อความยั่งยืน” ก็เป็นได้

เรียบเรียงโดย
รองศาสตราจารย์ ดร.ยุโสภ บุญสุข / ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บดินทร์ เวลาเตะ
17/08/2568

